Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniæ Agrippinæ, 1707

Appendix. De Citatione Legum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42634

Visual Library

tranſgreſſio videretur eſſe majus peccatum. Vide dicta à n. 598.

878 # APPENDIX.

De citatione Legum.

POſt Tractatum de legibus convenit deſignare libros, quibus continentur leges; item modum, quo libri illi & leges citantur. Libri, quibus continentur leges, præter S. Scripturam, præcipuè ſunt Corpus Juris Canonici & Corpus Juris Civilis: de utroque do magìs neceſſaria ſcitu.

§. I. Per JusCanonicum intelliguntur Leges ſive Regulæ rectè vivendi (nam κάνων idem eſt quod Regula) à ſummis Pontificibus vel Conciliis conſtitutæ aut approbatæ; aliter vocatur Jus Pontificium, Sacrum, & quandoque, ſed latè, Divinum, utì habetur c. *cùm de diverſis*, 2. de privileg. in 6. Et ſpecificè, *Canon*, eſt lex edita à Concilio generali: *Decretum* eſt Conſtitutio edita à Papa non conſulto: *Epiſtola decretalis* eſt Conſtitutio reſcripta à Papa conſulto: *Dogma* eſt Conſtitutio doctrinalis circa fidem: *Mandatum*, Conſtitutio circa mores: *Interdictum* Conſtitutio prohibens, ſine pœna: *Sanctio* Conſtitutio prohibens ſub pœna, ita *Gloſ.* in decret. Gratian. diſt. 3. v. *Omnes*. Jus Canonicum univerſim habet ſex partes.

Pars I. eſt decretum *Gratiani*, id eſt, varia dicta Pontificum, SS. PP. & Conciliorum collecta à *Gratiano* Monacho Benedictino circa annum 1151. In hac parte *Gratianus* multa addidit de ſuo, vel ex legibus civilibus, quæ non habent auctoritatem, niſi illam, quam conciliant eorum Auctores, utì rectè *Suar.* de leg. l. 4. c. 5. n. 7. Vide etiam *Valens* in proluſ. ad conc. Juris Pontif. & *Phœb.* in proœm. §. 3. n. 7.

n. 7. E contrà quæ *Gratianus* citat dicta vel approbata à Pontificibus aut ab Eccleſia, habent auctoritatem. Hoc decretum habet tres partes. *In parte* 1. ſunt diſtinctiones centum & una, quæ ſubdividuntur in ſuos Canones ſeu Capitula, & ſic citantur, C. *Placuit*, 4. diſt. 16., vel ſic, diſt. 16. *Placuit*, id eſt, Canone, qui incipit, *Placuit*, & eſt ordine quartus, in diſtinctione decima ſexta. *In parte* 2. ſunt 36. cauſæ, quæ habent ſuas quæſtiones & Canones, ſic autem citantur, C, *Conqueſtus* 8. 9. q. 3., id eſt, Canone, qui incipit, *Conqueſtus*, & eſt octavus in cauſa nona & in hujus cauſæ quæſtione tertia. Quòd ſi ſit ex tractatu de pœnitentia, qui inſeritur in cauſæ 33. quæſtione 3., & habet ſeptem diſtinctiones, citatio ſic fit, C. *Pœnitentes*, 10., diſt. 3. de Pœn. id eſt, Canone, qui incipit, *Pœnitentes*, & eſt decimus, in diſtinctione tertia de Pœnitentia. *In parte* 3. agitur de Conſecratione per quinque diſtinctiones, quæ in ſuos Canones diviſæ ſunt, ſicque fit citatio, C. *Relatum*, 11. diſt. 2. de Conſecr., id eſt, Canone, qui incipit, *Relatum*, & eſt undecimus, in diſtinctione ſecunda de Conſecratione. His ſubjungi ſolent quadraginta ſeptem Canones Pœnitentiales, qui ſic citantur, Can. Pœn.; Item octoginta quatuor Canones, quos Apoſtolicos vocant, dicunturque collecti per Clementem Papam, & ſic citantur, Can. Apoſt.

Pars 2. Juris Canonici ſunt libri quinque Decretalium, id eſt, Conſtitutiones & Epiſtolæ Pontificum juſſu *Gregorii IX.* collectæ à *S. Raymundo de Pennafort* Ordinis *S. Dominici* circa annum 1234.; & habent ſuos titulos; hi autem ſua Capitula, & ſic citantur, C. *Damnamus*, de Summ. Trin., id eſt, Capite, quod incipit, *Damnamus*, in Titulo, de Summa Trinitate. Quandoque apponitur, *extra*, vel X, quo ſignificatur, quòd ſit extra Decretum *Gra-*

tiani;

tiani; ſed non eſt opus hoc addi, nam hoc ipſo quòd nihil addatur, intelligitur eſſe in libris Decretalium *Greg. IX.* Gloſſator Decretalium eſt *Bernardus Parmenſis*. Materiæ ſingulorum librorum continentur hoc verſu, *Iudex. Iudicium. Clerus. Sponſalia. Crimen.*

Pars 3. Eſt liber ſextus Decretalium, Auctoritate *Bonifacii VIII.* compilatus à *Guilielmo Ebredunenſi, Berengario Biterrenſi* & *Richardo Senenſi* circa annum 1297., qui dividitur in alios quinque libros reſpondentes quinque libris Decretalium. Libri illi dividuntur in ſuos titulos & capitula, fit autem citatio, addendo, in 6., v. g, C. *Vt ſuper* 4., de appel. in 6., id eſt, Capite, quod incipit, *Vt ſuper*, & eſt quartum, in Titulo, de Appellationibus, in libro ſexto Decretalium. Gloſſator hujus libri eſt *Ioannes Andreæ* Bononienſis, Juriſc.

Pars 4. Sunt Clementinæ, id eſt, Conſtitutiones partim editæ à *Clemente V.* in Concilio Vienneſi, partim ejus juſſu collectæ, & poſt ejus mortem promulgatæ à *Ioanne XXII.* circa annum 1317., & dividuntur in 5. libros, hi in titulos & Capitula, fit autem citatio tantùm addendo Clement., v. g., C. *Sicut*, de Appell., Clement., id eſt, Capite, quod incipit, *ſicut* in Titulo de Appellatione, in Clementinis: vel ſic, Clement. un. de rer. permut., id eſt, in Conſtitutione Clementina unica, Titulo, de rerum permutatione; & dicitur, unica, quia titulus ille habet unicum Capitulum. Quòd ſi Capitulum ſit paſſim notum, omiſſo titulo dicitur, Clement. *Exivi*, id eſt, in Clementina, quæ incipit, *Exivi*: quandoque etiam ſic, *Clem. V.* Extrav. *Exivi*, id eſt, *Clemens V.* in Extravagante, quæ incipit, *Exivi*. Gloſſator eſt idem *Io. Andreæ.*

Pars 5. Sunt Extravagantes Joannis XXII, id eſt, viginti

viginti Conſtitutiones editæ à Joanne XXII, quæ dicuntur Extravagantes, quia vagantur per varias materias, ultra illas, quæ in libris decretalium habentur; citantur autem addito nomine hujus Papæ, v. g. Extrav. *Execrabilis*, Joan. XXII., id eſt, in Extravagante Joannis XXII. quæ incipit, *Execrabilis*. Gloſſator eſt *Zenzelinus de Caſſanis*.

Pars 6. Sunt Extravagantes communes, id eſt, Conſtitutiones, quæ poſt priora omnia emanarunt à diverſis Pontificibus, & dividuntur in 5. libros, hi in titulos, & capita, ſicque citantur, Extrav. *Vnigenitus*, de pœn. & remiſ, id eſt, Extravagante, quæ incipit, *Vnigenitus*, in Titulo de pœnitentiis & remiſſionibus. Gloſſas addiderunt *Ioannes Monachus*, *Guilielmus de monte Lauduno & Ioannes Franciſcus de Pavinis*.

Corpori Juris Canonici aliquando reperitur adjectus liber ſeptimus decretalium collectus à *Petro Matthæi* Juris-Conſulto Lugdunenſi, ſed hìc, prout nunc eſt editus, non eſt auctoritate publicâ in Corpus Juris Canonici receptus, licèt habeat Conſtitutiones reipſa obligantes, quales ſunt decreta & Canones poſteriorum Conciliorum uſque ad Tridentinum incluſivè: item conſtitutiones varias aliorum Pontificum: unde eò etiam poteſt referri totum Bullarium, id eſt, Volumina, quibus continentur Bullæ omnes Pontificum, quamvìs vim legis non ideo habeant, niſi aliunde conſtet eſſe authenticas & originali ſuo conformes, utì rectè *Plettenb* in Introd. ad Jus Canon. c. 19. Notat autem *Fagn.* apud eundem *Plett.* c. 25. librum illum ſeptimum auctoritate *Clementis VIII* aliter editum, adhuc tamen ſupprimi, quominus publicetur. Citatio illius fit, utì libri 6. decretalium, loco illius, in 6., addendo in 7.

§. II. Per Jus Civile hìc intelligitur jus Cæſari- 879

 um,

um, ſive collectio legum , quibus omnes Imperio Romano ſubjecti diriguntur ad pacem, tranquillitatem aliaque commoda temporalia & publica. Cœptum eſt colligi in ordinem circa annum 528. tempore *Iuſtiniani* Imperatoris: dividitur autem ab aliquibus in tres partes; à quibuſdam in quatuor; ab aliis commodiùs in quinque.

Pars 1. Sunt Inſtitutiones *Iuſtiniani*, quæ ſunt veluti elementa & compendium totius juris civilis, conſtantque libris quatuor in ſuos titulos & paragraphos diſtributis; & ſic citantur, §. *feræ*, Inſt. de rer. diviſ., id eſt, paragrapho, qui incipit, *feræ*, in Inſtitutionibus, Titulo de rerum diviſione.

Pars 2. Sunt 50. libri pandectarum à πᾶν *totum* & δέχομαι *contineo*, quia continent totum jus: aliter dicuntur Digeſtum ſeu libri Digeſtorum, collecti juſſu *Iuſtiniani* per 37. Juris-peritos, quorum tandem ſedecim labore triennali bis mille libros contraxerunt in illos quinquaginta. Primi 24 libri ſunt Digeſtum vetus: Sequentes 14. dicuntur Infortiatum, non ſcitur autem ſatìs origo vel ſignificatio illius nominis, niſi quòd *Phœbeus* §. 2. n. 7. dicat fortè ideo ſic dici, quia continent leges circa teſtamenta & ultimas voluntates, quæ ſunt *fortiſſimæ* & irrevocabiles. Reliqui dicuntur Digeſtum novum. Hi libri dividuntur in titulos; tituli in leges; leges, ſi magnæ ſint, in paragraphos. Pro Digeſtis fit hoc ſignum, ff, deberet autem eſſe π græcum, ſignificans pandectas, quod π per celeritatem ſcribendi & abuſum eſt converſum in ejuſmodi duplex ff.; quandoque etiam ponitur D., id eſt, Digeſtum, quandoque DD. vel PP., id eſt, Digeſta vel Pandectæ; unde citatio ſic fit, L. *ſi quis vi*, §. *Differentia*, ff. de acq. poſſ., id eſt, Lege, quæ incipit, *ſi quis vi*, paragrapho illius legis, qui incipit, *differentia*, in Digeſtis, Titulo de acquirenda poſſeſſione.

Pars

Pars 3. eſt Codex novus (nam antehac fuit antiquus, dictus Juſtinianeus, qui emendatus fuit) conſtans 12. libris in titulos & leges diſtributis, quorum tres poſteriores quandoque ſeparatim compinguntur & dicuntur Volumen. Et pro Codice fiunt citationes plerumque per majuſculam litteram C. Porrò primi 9. libri citantur ſine addito; pro tribus ultimis additur numerus libri, ideoque ſi numerus non addatur, eſt ex novem primis libris, v g. L. *In teſtamento*, C, de teſtam., id eſt, Lege, quæ incipit, *In teſtamento*, in Codice, Titulo de teſtamentis. L. *Omnes profugi*, C. de agricolis. l. 11, id eſt, Lege, quæ incipit, *Omnes profugi*, in Codice, Titulo de agricolis, in libro undecimo Codicis.

Pars 4. Sunt Authenticæ ſeu Novellæ, ad quas pertinent, inprimis Conſtitutiones 168 collectæ in 46. titulos in ſua capita diſtributos; hi autem tituli rediguntur ad 9. Collationes. Accedunt *Iuſtiniani* Edicta tredecim, quæ etiam in ſua capitula dividuntur: item Novellæ *Iuſtini*, Conſtitutiones *Leonis*, *Tiberii* & *Iuſtiniani*: item 113. Conſtitutiones *Leonis*, quas vocant correctorias Legum repurgationes: item variæ aliæ Conſtitutiones Imperatoriæ, quibus in recentibus impreſſionibus adduntur Canones Apoſtolorum. Citationes ſic fiunt, C. *ſed tamen*, Auth. ſeu Nov. 129., De Samaritis, Col. 9., id eſt, Capite, quod incipit, *ſed tamen*, Authenticâ ſeu Novellâ 129., Titulo de Samaritis, collatione nonâ. Pro Edictis *Iuſtiniani* apponitur littera E & numerus Capituli; Pro Novellis *Iuſtini*, littera N. I; Pro Novellis Leonis, N. L.; Pro Conſtitutionibus Imperatoriis, C. I. Reliqua vix citantur, vel exprimuntur longiùs.

Pars 5. Sunt feudorum conſuetudines, quæ conſtant duobus libris in ſuos titulos ac paragraphos diviſis: adjiciuntur Conſtitutiones quædam *Fri-*

derici II., Item Extravagantes: ac denique Liber de Pace. Citatio fit hoc modo; F. vel Feud., de prohib. feud. alien. per Frid., §. *Calidis inſuper*, id eſt, in libris Feudorum, Titulo de prohibita feudi alienatione, per Fridericum, paragrapho, qui incipit, *Calidis inſuper*. Reliqua longiùs citantur.

Quomodo Leges Juris Civilis quandoque diſcrepent & ſæpe corrigantur à Jure Canonico, videri poteſt apud *Plett.* à c. 6. uſque ad 11., In quibus autem abſolutè ſequendum ſit Canonicum præ Civili, notat *Engel* in prœm. ad Colleg. Juris Can. n. 19. Denique quomodo variæ Leges, quæ ſibi contrariæ videntur, explicari debeant & ad conſenſum adduci, oſtendit Feneck in Additamento poſt Flores caſuum editos Coloniæ anno 1692.

INDEX